

บทบาทคนตุลาชาบนวาทะ ‘สมัคร’ คำถามถึงสำนักทางประวัติศาสตร์

คำถามหนึ่งที่แหลมคมอย่างยิ่งภายหลังเกิดวิวาทะว่าด้วยเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ซึ่งถูกจุดขึ้นอีกครั้งโดย **นายสมัคร สุขนทรเวช** ในฐานะนายกรัฐมนตรียุคของประเทศไทย และหัวหน้าพรรคพลังประชาชนก็คือ เหตุใดคนเดือนตุลาชาในวันนี้โดยสภาพยืนอยู่ฝั่งเดียวกับนายสมัคร เลือกที่จะ “เงี่ยบ” มากกว่าการออกมาเคลื่อนไหวใดๆ ในเชิงแสดงความรับผิดชอบต่อประวัติศาสตร์ที่ตนเองมีส่วนร่วม

การค้นหาคำตอบของคำถามนี้ อาจไม่ใช่ประโยชน์นักหากเลือกถามจากบางคนที่ยืนอยู่บางมุมในสถานการณ์การเมืองแบบเลือกข้างเช่นนี้ แต่การเลือกถามจากคนที่อาจจะถูกมองว่าเป็น “คนนอก” ด้วยซ้ำ ทว่าได้ศึกษาพัฒนาการของคนเดือนตุลาชาอย่างเป็นระบบจากจุดเปลี่ยนทางการเมืองของสังคมไทยที่เกิดขึ้นมาอย่างเป็นลำดับ น่าจะได้รับคำตอบที่สร้างความเข้าใจได้มากกว่า

เป็นคำตอบทั้งในมิติของคนเดือนตุลาชาเอง และมิติของสังคมที่ควรได้รับประโยชน์จากประวัติศาสตร์ หาใช่ตกอยู่ในวังวนของการถูกใช้ประวัติศาสตร์เป็นเครื่องมือดังเช่นที่ผ่านมา

และ **กนกรัตน์ เลิศชูสกุล** อาจารย์คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งกำลังทำวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอกสาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยลอนดอน เรื่อง “การเปลี่ยนแปลงทางความคิดและบทบาททางการเมืองของอดีตนักศึกษาฝ่ายซ้ายในยุค 2510-2520 ในการเมืองไทยสมัยใหม่” มีคำตอบของคำถามที่ว่านี้

“สมัคร” พลาดหรือจงใจ

กนกรัตน์ เริ่มต้นที่การวิเคราะห์วิวาทะอันเกิดจากนายสมัคร ว่าน่าจะมีสมมติฐานอยู่ 2 ประการคือ

สมมติฐานที่หนึ่ง เป็นความพลาดของนายสมัครเอง เพราะหากนายสมัครพูดว่า “ตายไม่กี่สิบคน” ก็คงไม่เกิดวิวาทะตามมาเช่นนี้

กนกรัตน์ อธิบายว่า ความพลาดของนายสมัครเกิดจากเจ้าตัวเองจัดวางบทบาทของตัวเองแบบฝ่ายขวา หมายถึงกระบวนการในการยืนยันต่อสิ่งที่เคยเชื่อ ได้สะท้อนออกมาในสิ่งที่นายสมัครพูดในปัจจุบัน

“การยอมพูดความจริงทั้งหมดแล้วนำไปสู่ปัญหาในระยะยาว หรือการรื้อฟื้นประวัติศาสตร์นั้น สำหรับงานโฆษณาชวนเชื่อแล้วมันคือปัญหา ฉะนั้นถ้าคุณไม่พูดจริง คุณก็ต้องพูดอย่างนี้ไปตลอดจนคุณตาย นี่คือการกิจตลอดชีวิตของคนที่จัดวางตนเองในบทบาทนี้ โดยเฉพาะถ้าคุณมาอยู่ในจุดที่มีอำนาจ ก็รู้ว่าคุณมีอำนาจแก่ประวัติศาสตร์ได้ ฉะนั้นการพูดความจริงเป็นเรื่องที่จะไม่เกิดขึ้นเด็ดขาด เนื่องจากรู้ดีว่าการสร้างประวัติศาสตร์อยู่ในมือของใคร”

สมมติฐานที่สอง หรือนี้ไม่ใช่เรื่องบังเอิญ เพราะนายสมัครไม่ได้พูดครั้งเดียว แต่การยืนยันยังมีเป็นระลอก จึงไม่แน่ว่าเป็นความตั้งใจในการพยายามกลับมาเขียนประวัติศาสตร์อย่างจริงจังของอดีตฝ่ายขวาหรือฝ่ายรัฐหรือไม่ นี่คือข้อสังเกตที่เห็นว่ามีคามผิดปกติเกิดขึ้น

กนกรัตน์ วิเคราะห์ต่อว่า ทางด้านเสียงที่ออกมาตอบโต้นายสมัคร สิ่งแรกที่มองเห็นและปฏิเสธไม่ได้ก็คือ การเลือกโจมตีนายสมัครครั้งนี้กับประเด็น 6 ตุลาฯ เป็นเรื่องการเมืองชัดเจน เพราะไม่ได้เกิดขึ้นท่ามกลางฤดูกาล 6 ตุลาฯ ที่อยากจะลุกขึ้นมาย้อนอดีต และที่สำคัญแรงต้านก็ไม่ได้เกิดขึ้นทันทีที่นายสมัครก้าวขึ้นเป็นนายกฯ

“ปฏิเสธไม่ได้ว่าตอนนี้คนตุลาฯก็เข้ามาอยู่ในการเมือง ตั้งแต่ขาขึ้นและขาลงของคุณทักษิณ ชินวัตร ทุกคนมาอยู่ในการเมืองหลังรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 และทุกคนมีข้างหรือฝั่งทางการเมืองที่ตัวเองเลือกยืนอยู่แล้ว และทุกคนตั้งอยู่แล้วว่าอย่าพลาด”

“ความพลาดของคุณสมัครทำให้การใช้ยุทธศาสตร์การเมืองเรื่อง 6 ตุลาฯ ล้มเหลวทันที”

แค่หวังผลการเมือง

กนกรัตน์ สรุปความเห็นของเธอในใจทึ่งนี้ว่า สิ่งที่เกิดขึ้นคือยุทธศาสตร์การเมืองหรือผลผลิตภายหลังกระบวนการต่อต้าน พ.ต.ท.ทักษิณ ซึ่งไม่ใช่แค่เรื่อง 6 ตุลาฯ แต่เพราะทุกคนมีข้างที่เลือกยืนอยู่แล้ว

ผลที่ตามมาก็คือ การเลือกที่จะชำระประวัติศาสตร์ 6 ตุลาฯ ผ่านวิวาทะครั้งนี้ จะเป็นเรื่องน่าเสียดาย เพราะเมื่อการโจมตีจบลงแค่ตัวนายสมัคร มันจึงหนีไม่พ้นเรื่องจำนวนคนตาย กับคำถามว่าความรุนแรงเกิดขึ้นจริงหรือเปล่า

“มันก็วนกันอยู่แค่นี้ ซึ่งมันไม่ใช่ประวัติศาสตร์ 6 ตุลาฯ แต่มันเป็นเพียงส่วนเดียวของประวัติศาสตร์ 6 ตุลาฯ ถ้าการฟื้นฟูประวัติศาสตร์ 6 ตุลาฯ จบลงเพียงแค่นี้ 1-2 เดือน วิวาทะของคุณสมักรก็จะไม่นำไปสู่การชำระประวัติศาสตร์ และเหตุการณ์ 6 ตุลาฯ ก็จะเป็นบทที่ไม่เรียนของสังคมไทยต่อไป”

บทที่ไม่เรียนของสังคม

จากสมมติฐานที่ตั้งกับนายสมักร คราวนี้ กนกรัตน์ หันมาตั้งสมมติฐานกับคนเดือนตุลาฯ กับวิวาทะที่ขยี้ว่าสุดนี้บ้าง ว่าหรือจริงๆ แล้วคนเดือนตุลาฯ ก็ไม่ได้อยากพูดถึงเหตุการณ์ 6 ตุลาฯ ไปไกลกว่านี้ เพราะการพูดแค่นี้คือการบอกว่าตัวเองเป็นผู้บริสุทธิ์

“มันเป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดที่จะให้คำตอบกับสังคมไทยที่ไม่เคยเข้าใจเรื่องความแตกต่างทางความคิดและอุดมการณ์ทางการเมือง และพูดเมื่อไหร่นักศึกษาก็คือผู้บริสุทธิ์ที่ถูกขืนมาต่อต้านทหาร ต่อต้านอำนาจรัฐที่ใช้ความรุนแรง”

แต่ กนกรัตน์ ชี้ว่า การอธิบายแบบนี้ไม่มีวันที่จะทำให้สังคมไทยเข้าใจ 6 ตุลาฯ อย่างแท้จริง “ถ้าเรื่องนี้ไม่ถูกพูดโดยคนตุลาฯเอง มันก็จะยังเป็นบทที่ไม่เรียนของสังคมไทย ฉะนั้นเด็กโหดเด็กเสี้ยที่ทำไมจำเป็น 16 ตุลาฯ เพราะมันไม่มีประวัติศาสตร์อะไรให้เรียน มันเขียนไม่ได้”

แล้วอะไรคือบทเรียน?

คำถามที่ต้องถามต่อก็คือ อะไรคือสิ่งที่เรียกว่า “บทเรียน” จากเหตุการณ์ 6 ตุลาฯ ประเด็นนี้ กนกรัตน์ บอกว่า สิ่งที่เกิดเหตุการณ์ 6 ตุลาฯ ถูกหยิบมาเลือกใช้ก็คือประวัติศาสตร์ทางการเมืองเกี่ยวกับความรุนแรง หรือว่าด้วยความรุนแรง ทั้งๆ ที่บริบทรวมของเหตุการณ์ไม่ใช่แค่นั้น

และสิ่งสำคัญยิ่งกว่าเหตุการณ์ 6 ตุลาฯ ที่ควรทำให้สังคมไทยยอมรับให้ได้เสียก่อนก็คือ ความเข้าใจการมีอยู่ของคนที่แตกต่างกันในสังคม

“นี่เป็นเรื่องใหญ่ที่สุด เรื่องนี้พูดง่าย แต่ปรากฏการณ์หลัง 14 ตุลาฯ 2516 ถึง 6 ตุลาฯ 2519 มันคือความจริง และมันเป็นฝันร้ายที่อยู่กับเราจริงๆ ว่าการไม่เข้าใจความต่างทางความคิด มันไม่ใช่แค่เพียงทะเลาะกัน แต่มันคือการฆ่ากัน การไม่เข้าใจคนคิดต่าง มันทำให้สามารถฆ่ากันให้ตายไปข้างหนึ่งได้ และนี่คือเรื่องสำคัญมาก”

กนกรัตน์ ชี้ว่า การเข้าใจความแตกต่าง หมายถึงการที่สังคมไทยจะต้องเรียนรู้ว่า 6 ตุลาฯ คือกระบวนการในการขับเคี่ยวคนที่คิดต่างให้คิดต่างกันมากขึ้น และมันก็ทำได้จริงเสียด้วย

“บทเรียนของ 6 ตุลาคม มันคือเรื่องของการใช้ความรุนแรงผ่านความคิดแตกต่าง นี่เป็นเรื่องสำคัญที่สุด และการเลือกหยิบประวัติศาสตร์ 6 ตุลาคมมาใช้ในเหตุการณ์ตั้งแต่พฤษภาทมิฬ หรือความอึมครึมทางการเมืองทุกครั้ง แม้แต่ตอนนี้คนก็ยังพูดว่าสิ่งที่คุณสมัครพูดอาจจะนำไปสู่สถานการณ์แบบ 6 ตุลาคมได้”

“การพูดแบบนี้มันมีสัญญาณบางอย่างว่าอยากให้เกิด มันทำให้รู้สึกได้ว่ากำลังเลือกใช้ให้เป็นวิถีทางทางการเมืองที่จะจัดการกับฝ่ายตรงข้าม แต่ไม่ได้เลือกใช้เพื่อบอกสังคมว่า คุณกำลังถูกขั้วเคลื่อนไหวโดยใคร หรือถูกสร้างความคิดต่างโดยใคร”

“หรือแม้แต่การพูดลักษณะเดียวกันในช่วงของการชุมนุมขับไล่ พ.ต.ท.ทักษิณ มันก็เป็นการพูดเพื่อสร้างความชอบธรรมของการชุมนุมด้วยส่วนหนึ่ง ทุกครั้งเหตุการณ์ 6 ตุลาคมถูกเลือกหยิบมาใช้ในเรื่องแบบนี้ ฉะนั้นประวัติศาสตร์ 6 ตุลาคม จึงไม่ได้ถูกเรียนรู้เสียที”

กนกรัตน์ บอกว่า สิ่งที่เราเรียกร่องก็คือ การชำระประวัติศาสตร์ที่ไม่ใช่เป็นเพียงแค่การพูดถึงตัวเลขคนตาย และไม่ใช่ว่าการเลือกหยิบประวัติศาสตร์มาใช้เป็นยุทธศาสตร์ทางการเมือง แต่ต้องเลือกมาทำอย่างไรให้สังคมเข้าใจความแตกต่างหลากหลายทางความคิดทางการเมืองจริงๆ

คำถามถึงคนตุลาฯ

กับคนเดือนตุลาฯ ที่ถูกตั้งคำถามอย่างระเบ็งเข็งแซ่เรื่อง “จุดยืน” จากวิวาทะอันเกิดจากฝ่ายตรงข้ามในอดีตอย่างนายสมัคร สุนทรเวช นั้น กนกรัตน์เลือกที่จะมองบริบทนี้อย่างเข้าใจ

“ประวัติศาสตร์ 6 ตุลาคม มันมีมากกว่าแค่เรื่องคนตายกับการใช้ความรุนแรง คน 6 ตุลาคมรู้ว่าสิ่งที่เขาอยู่กับมันในเงื่อนไขทางประวัติศาสตร์คืออะไร มันหมายถึงการเติบโตทางการเมืองของเขา เหตุการณ์ 6 ตุลาคมมันเป็นเพียงเดี่ยวนึงของประวัติศาสตร์ของพวกเขา”

“แน่นอนสำหรับหลายคนมันเป็นบาดแผลที่รุนแรงมาก แต่ก็ไม่ใช่สำหรับทุกคน เพราะไม่ใช่ทุกคนที่อยู่ร่วมเหตุการณ์ในวันนั้น ที่สำคัญระยะทางของการเรียนรู้ประวัติศาสตร์มันมีผลอยู่เหมือนกัน ใครสูญเสียใคร ใครไม่สูญเสียใคร และความเกี่ยวข้องขึ้นอยู่กับประเด็นที่โจมตีนายสมัครในวันนี้ 2 เรื่อง คือความตาย กับการใช้ความรุนแรง ซึ่งไม่ใช่ทุกคนที่มีความรู้สึกร่วม แต่สังคมไปเข้าใจว่าคน 6 ตุลาคมต้องคิดอย่างนี้ทุกคน”

“อีกด้านหนึ่งก็คือความรู้สึกที่ว่าฝ่ายตรงข้ามเลือกใช้ประเด็นนี้เป็นยุทธศาสตร์ทางการเมือง ไม่ใช่การพยายามรื้อฟื้นประวัติศาสตร์ แต่เป็นการแซะรัฐบาลนายสมัครเท่านั้น ฉะนั้นคนตุลาชาบางส่วนจึงไม่ร่วมเล่นเกมนี้”

อย่างไรก็ตาม การปล่อยให้ปมวิวาทะเรื่อง 6 ตุลาฯ กลืนหายไปกับวัฏจักรของข่าวสาร ก็ถูกตั้งคำถามจาก กนกภรณ์ เช่นกันว่า นี่คือการบงการของความรับผิดชอบต่อประวัติศาสตร์ที่ตนเองมีส่วนร่วมหรือไม่

“ดิฉันมองว่าการทำอย่างนี้ก็คล้ายๆ กับการไม่เห็นคุณค่าของประวัติศาสตร์ 6 ตุลาฯ ที่ตัวเองร่วมสร้างมาเอง การไม่เลือกที่จะตอบโต้คุณสมัคร หรือบางคนเลือกที่จะยื่นข้างคุณสมัคร ด้วยซ้ำ เห็นได้ว่าเป็นความพยายามที่จะประคองให้เหตุการณ์ผ่านไป โดยที่ตัวเองไม่เจ็บตัว เพราะรู้วงจรของสื่อว่าขับเคลือนได้ไม่เกิน 1-2 เดือนก็จบ”

“แต่คำถามก็คือความรับผิดชอบต่อประวัติศาสตร์ของคุณอยู่ที่ไหน ประวัติศาสตร์ที่คุณเป็นส่วนหนึ่งของมัน เป็นทั้งเหยื่อ เป็นทั้งผู้สร้าง ทั้งผู้ที่ได้รับผลกระทบกับมัน และคุณก็เป็นคนที่ทำให้มันมีผลกระทบกับสังคมในปัจจุบันด้วย คุณจะรับผิดชอบต่อมันอย่างไร เมื่อตัวคุณเองเปลี่ยนไปแล้ว และใช้ประโยชน์จากมันไปเรียบร้อยแล้ว หรือจะทิ้งไว้เป็นซากปรักหักพังทางประวัติศาสตร์ และให้คนรุ่นใหม่เรียนรู้แบบเข้าใจบ้างไม่เข้าใจบ้างต่อไป” กนกภรณ์ ตั้งคำถามทิ้งท้าย

และเป็นคำถามที่อาจจะไม่ได้รับคำตอบ!